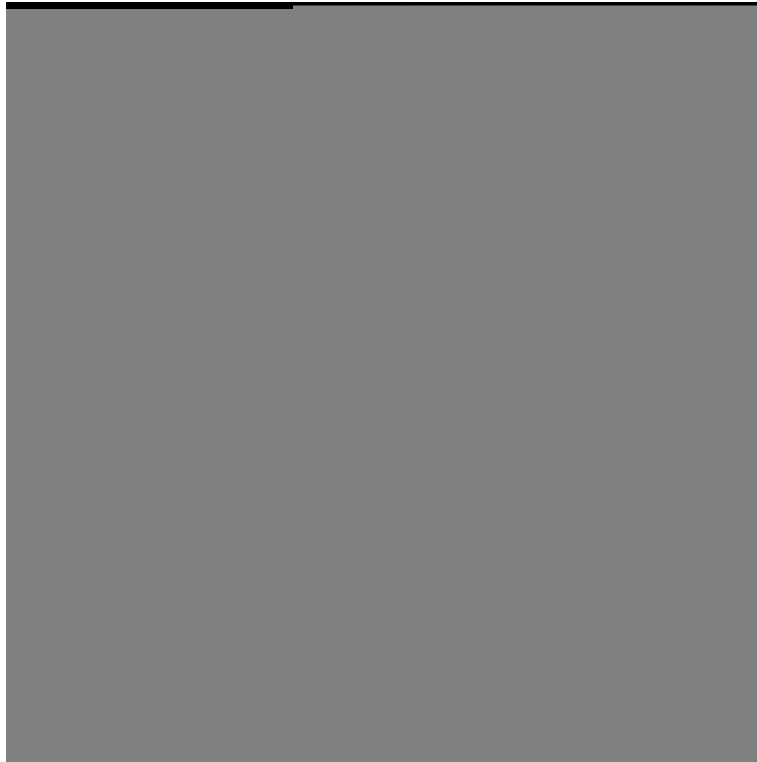

Dopis Jiřího Černického VŠUP

 cavu.cz/dopis-Jiriho-Cernickeho-VSUP

6. 6. 2023

Fotografie zdroj: www.pametnaroda.cz

Přinášíme text otevřeného dopisu Jiřího Černického, adresovaného Vysoké škole uměleckoprůmyslové, kde působí jako pedagog.

Milé kolegyně, milí kolegové, milé studentky, milí studenti,

jak jistě někteří z Vás ví, přemýšlel jsem o prázdninách o tom, zda by bylo vhodné pokračovat i nadále v mém pedagogickém působení u nás ve škole a atelieru. Jak se blíží konkurzy, dospěl jsem finálně k přesvědčení, že dále pokračovat nechci. Říkám to nyní proto, abych Vás nenechával v nejistotě. Jelikož se mě hodně lidí ptá, proč tak činím, podávám alespoň částečné vysvětlení.

Důvodů je mnoho, tak tedy uvádím alespoň několik, aby to nebylo moc dlouhé. Odcházím, jelikož své působení ve škole neshledávám dostatečně funkční z důvodu příliš rychlého vývoje doby a nerad bych Vás sám sebou limitoval. Nemluvím ani tak o umění, jako o fenoménech souvisejících s jakousi vypjatostí doby, již vnímám jako spíše omezující než osvobozující. S tím souvisí i názory mnohých z Vás (tím myslím zejména studenty z volné katedry – na užitém prý podobnou problematiku neznají), které podle mého názoru konsensus ve společnosti spíše narušují, než spojují. Názory druhých respektuji, přesto výsledné střety nevnímám vždy pozitivně...

Tento vypjatý tlak na společenskou změnu vnímám jako příliš agresivní a v důsledku příliš nedůvěřuji v jednoznačně pozitivní výsledky. Mám na mysli snahy udělat tento svět příliš rychle spravedlivější. Chci jednoznačně podotknout, že nikomu nechci jeho názory v žádném případě brát, protože jsou jeho a jsou adekvátní tomu, co cítí, proto jsou i v tom nejlepším slova smyslu autentické. Toto nehodlám zpochybnit a svůj hlas, jelikož je dosti často v opozici, bych raději utlumil.

Těžce nesu celospolečenskou až pedantskou kontrolu údajného korektního pojmenovávání věcí. Obklopuje mě jako těžký stín, i když jsem si donedávna myslel, že jsem stoupenec stejných či velmi podobných hodnot, jako máte Vy a dokonce, že jsem v rámci Sametové revoluce a po ní pomáhal tato témata otevírat, komunikovat a tím měnit pohled na ně k lepšímu. Mám na mysli lidská práva, emancipaci menšin, lidí s jinou sexuální orientací, genderovou problematiku a názory spojené s rasovou nespravedlností, jakož i respekt k odlišným kulturám. Tyto hodnoty jsou mi svaté, a přesto pociťuji v našem ateliéru nesoulad a generační osamocení v nazírání na ně.

A nyní mi dovoďte pár příkladů, abych nebyl nekonkrétní, tedy srozumitelnější: Nedávno jsem například údajně diskriminoval stoupence Islámského státu, když jsem se zmínil, že dávají přednost

striktně predikované islámské kuchyni, již jsem s nadsázkou reprezentoval kebabem. Bylo mi připomenuto, že se přeci ani Islámský stát diskriminovat nesmí...Podotýkám, že Islámský stát je opravdu velmi radikální islámskou teroristickou organizací, která se neštítí vraždit dokonce ženy a děti...

Několik posledních let se objevují studenti, kteří mají tendenci hlídat to, jak se vyjadřuji, i když se ani oni sami často přesně vyjadřovat neumí (a je to „lidské“ že?) a i přesto bez uzardění dozorují, zda přesně říkám, co je vhodné, zda nevtipkuji nevhodně na čísi úkor nebo na nevhodné téma, zda příliš nezpochybňuji něco, co by se v současné době zpochybňovat nemělo, zda neupřednostňuji někoho či něco, co je nespravedlivé, zda dávám všem dostatečný a vůči ostatním relevantní prostor pro vyjadřování, zda nemluvám já sám příliš dlouho, zda přespříliš nemluvím o osobních věcech, zda příliš nepojmenovávám jejich vlastnosti a chování a tím je jaksi nevhodně nedostávám do dis-komfortu, zda moji zkušenost příliš nevztahuji k minulosti, k dějinám a mým prožitým zkušenostem, protože tehdy byly jiné a dnes jsou, zdá se, nepoužitelné, zda svůj nesouhlas s čímkoli formuluji tak, abych nenarušil čísi zmíněný komfort, že není vhodné, abych komentoval to, jak se kdo obléká, (jedna studentka si na mě kdysi stěžovala, že je neetické, když jsem jednou jedinkrát ocenil její outfit - na umělecké škole je dle mého i outfit často projevem kreativity a odvahy a tak jsem i chápal svou tehdejší poznámku...)...a vtipkovat o vнадách Willendorfské Venuše je proto také zásadní přešlap. Onen dnes tak zmiňovaný komfort studenta tedy vnímám povětšinou spíše, jako starání se o vlastní pohodlí.

Jak víte z našich ateliérových setkání, neustále se pokouším Vás studenty nabádat k názorové otevřenosti, ale ta je mnohdy v příkrém rozporu s tím, jak na rozdíl ode mě někteří z Vás vnímají svobodu, což je z předešlého odstavce patrné. Tento nesoulad v pojetí toho, co svoboda je, mi v důsledku bere radost z učení, díky čemuž se po lecjakém čtvrtku vkrádá do mé nálady smutek. Už nějakou dobu se

tedy mnohdy raději zdržím otevřenou debatu o některých věcech, abych u Vás nevyvolal nežádoucí reakci či úzkost, přitom takové názorové střety jsem v minulosti podporoval, ba co víc – podněcoval a bral je za nejpodstatnější z toho co se v atelieru děje.

Ano, lidská práva a spravedlnost jsou vskutku základním právem každého z nás, ale když jsme u nich, naposledy u pana Uttendorfského někteří z Vás zpochybnili možnost vlastnění jeho sbírkových uměleckých artefaktů, jenž poctivě z lásky k umění kupoval celý život za velké částky ze své výplaty lékaře po aukcích. Před nedávnem chtěla dokonce jedna studentka našeho atelieru znárodňovat bohatým lidem majetky a když jsem se jí zeptal, zda by své umění také rozdala lidem – tak se s výčitkou agresivně ohradila.

Vracet se dle mého názoru mají majetky, které byly odcizeny nebo nabyty jakýmkoli nespravedlivým či nežádoucím způsobem.

Nežijeme přeci v padesátých letech, kdy se znárodňovalo hojně a kdy generace rodin tímto krokem státu mnoho let trpěly! Vracejme prosím umělecká díla z muzeí koloniálních států, které ony památky rozkradly, a hlavně budme pokorní v našich soudech o majetku jiných lidí, žádný z nás není dostatečně v majetkoprávních vztazích obeznámen. Nebudme tedy tak aktivističtí na nesprávném místě ale aktivní na místech, která nebývají tak vidět, a přesto zcela jistě mohou měnit svět k lepšímu.

Co se komunikace o umění týče, čím déle učím, mám takový pocit, že se náročnost na standardy spojené s kvalitou umění studentů spíše snižují (zde uznávám – se mohu samozřejmě i mýlit). Čím mizernější je znalost studentů hlavně látky dějin umění 2.pol. 20. stol., ale mnohdy i té první, tím skoro jako by se u studentů prohlubovala frustrace a tak často zmiňovaná úzkost. Chápu, že umění už dávno nemusí být originální, obsahově silné, více vrstevnaté natožpak experimentální. Všechny tyto termíny jsou v podstatě zastaralé a irelevantní. Dnes se dokonce zpochybňuje i samotná kreativita, s čímž ovšem opravdu nesouzním, protože je podstatou umění jako takového.

Naposledy jsem si u jedné ze studentek (a nebyla z nižších ročníků) povzdechl, že i když maluje dosti podobnou figuru, jako Francis Bacon, že jej nezná. Nebyla spokojená s tím, že zvyšuji hlas, že si připadala jako hlupák. Každý, kdo mě zná, ví, že prostě mluvím občas hlasitě-expresivně a v tom se nezměním – stojím si ale za tím, že není možné na VŠUP Bacona neznat, jde přeci o nejprofláklejšího britského umělce 20 stol. Rovněž naposledy mi bylo vyčteno studentkou z prvního ročníku, že příliš dlouho spílám nad tím, že celý ateliér, krom jedné ze studentek, nezná generaci Arte Povera, kterou v podstatě studenti z volné katedry „kopírují“ avšak bez znalostí problematiky od doby, co jsem na škole. Arte Povera se přitom na škole učí a studenti pouze nechodí na přednášky. Jak ale potom učit umění v souvislostech a neplácát pouze o osobních pocitech, jak je to běžné? Omlouvám se za přílišnou konkrétnost.

Vše se, mám pocit, zrelativizovalo, rozměnilo a vaříme z něčeho, co skoro neexistuje, prostě kvalitu (když to zjednoduším) má potom takřka vše, a to přeci není pravda. Jaká je tedy úloha pedagoga, když vše, co student udělá, má v podstatě relevantní kvalitu, takže nezbyvá než si zatleskat, jak jsme to s Michalem viděli na jeruzalémském Bezalelu. Často také vnímám, že pedagogové tímto jakoby přestávají učit umění a stávají se spíše amatérskými psychology, kteří mají za úkol vytvořit pro studenty žádoucí komfort. Pokud učitel onen komfort naruší například „kritickou“ reflexí studentské práce – musí být setsakramentsky opatrný, nebo se mu opět vyčte nekorektnost. Přitom student prý samozřejmě kritiku na první pohled vyžaduje, avšak řádně zabalenou do jím navrženého balícího papíru. S tím se těžko smírují. Zvýšením komfortu, relativního bezpečí a pohodlí ve skutečnosti studentům nepomáháme – spíše naopak, necháváme je dělat ze sebe samých slabé a zbytečně průměrné jedince, kteří povětšinou přestanou dělat umění hned po opuštění školy. Já mám naopak stále nutkavější puzení být přísnější a neustále bych zvyšoval hlas, aby se tato

bramboračka bez chuti řádně okořenila. To je však zastaralé a nekorektní řešení, a proto s úlevou odcházím, do reality, která taková přirozeně je.

Dalším úskalím je to, že dojde-li k polemice mezi mnou a Vámi studenty, Michal i s ohledem na jeho věk, je většinou a podotýkám, že zcela správně, na Vaší straně, protože chce podpořit Vás = studenty a vůči mé (pedagogickým postem dané) „autoritě“. Jak říkám, je to správné, ale pro mě mnohdy těžké, neboť se ocitám v názorové izolaci. Reagovat na daná témata však z této pozice je frustrující, raději si tedy v poslední době své přesvědčení nechám pro sebe. Posléze se však sám sebe ptám, jaký smysl má potom moje přítomnost ve škole? V této souvislosti je mi vytýkána přílišná přecitlivělost, a že si věci беру příliš osobně.

To může být samozřejmě pravda, ale netuším, co s tím mám dělat. Poslední věcí, které mě osobně trápí a je opravdu mým nedostatkem, je má neschopnost naučit se mluvit anglicky tak, abych byl při výuce sám se sebou spokojen. Jak asi víte, jsem dyslektik a není to tudíž nic moc. Trápí mě i představa permanentní výuky v angličtině na naší škole. V angličtině nejsem schopen jít do hloubky. Máme zahraniční studenty, což je skvělé a nezbytné, ale ti bývají mnohdy frustrovaní z toho, když se mezi sebou my Češi bavíme česky. Já se jim nedivím, ale kvalitní výuka vyžaduje perfektní znalost jazyka a představa, že bych měl u nás v Čechách celý den mluvit pouze anglicky mi připadá vůči českým studentům nespravedlivá, neboť ani někteří z nich nevládnou perfektní angličtinou. Jsem přesvědčen, že je důležité studovat v Čechách v rodném jazyce a výuce v angličtině věnovat adekvátně vymezený čas. Tak to bylo i při mém působení v zahraničí.

Je na Michalovi, zda se přihlásí do konkurzu na vedoucího ateliéru samostatně, jeho erudice je vynikající a pro další směřování ateliéru a celé školy by byl výborným a potřebným pedagogem! Je to můj přítel, kterého obdivuji a myslím, že není lepšího pedagoga, který by

studentům přiblížil to, co se v současné době ve světě umění děje. Proto jsem si jej vybral jako kolegu. V tomto ohledu má mou maximální podporu!